



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

BOLTAN / TÜRKİYE

(Başvuru No. 33056/16)

KARAR

STRAZBURG

12 Şubat 2019

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2019. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Boltan / Türkiye davasında,

Başkan

Robert Spano,

Hâkimler

Paul Lemmens,

Işıl Karakaş,

Valeriu Grițco,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Arnfinn Bårdsen,

Darian Pavli

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 22 Ocak 2019 tarihinde gerçekleştirdiği müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı olan Civan Boltan'ın ("başvuran") 28 Temmuz 2016 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru (33056/16 No.lu) bulunmaktadır.

2. Başvuran, Diyarbakır Barosuna bağlı Avukat M. Özdemir tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran, bilhassa, tutukluluk koşullarının engellilik durumuyla bağdaşmadığını iddia etmekte ve hakkında verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infaz şekli nedeniyle bir gün tahliye edilecek olma beklentisine sahip olmadığından yakınmaktadır.

4. Başvuru, 3 Ekim 2017 tarihinde Hükümete bildirilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran 1991 doğumlu olup, Bolu’da ikamet etmektedir.

6. Başvuran, yasadışı örgüt PKK üyesi olup, 24 Nisan 2012 tarihinde, Diyarbakır yakınlarında yaşanan silahlı çatışma sırasında askerlerin üzerine atmak istediği esnada bombanın elinde patlaması sonucu yaralanmıştır. Başvuranın sağ kolu ampüte edilmiş ve sol gözünde görme kaybı başta olmak üzere çok sayıda kalıcı lezyon meydana gelmiştir.

7. Aşağıda belirtilen tüm yargılamalar boyunca, başvuran, avukatı tarafından temsil edilmiştir.

8. Başvuran 3 Şubat 2014 tarihinde, Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesi (“Ağır Ceza Mahkemesi”) tarafından, bilhassa ülkenin anayasal düzenine zarar verme ve kamu görevlilerine suikast girişimi nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

9. Yargıtay, 23 Ekim 2014 tarihinde söz konusu mahkûmiyet kararını onamış ve böylelikle karar kesinleşmiştir. Bu tarihten itibaren, başvuran cezasını çekmeye başlamıştır. Başvuran sırasıyla, Diyarbakır D Tipi, Sincan F Tipi ve halen tutuklu bulunduğu Bolu F Tipi Cezaevlerine konulmuştur.

10. Başvuranın avukatı 18 Şubat 2015 tarihinde, o sırada Diyarbakır Cezaevinde tutuklu bulunan müvekkili adına, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısına (“savcı”) sunduğu dilekçede, ilgilinin tutukluluk koşullarının düzenlenmesi talebinde bulunmuştur. Başvuranın sağ kolunun ampüte edildiğini, sol göz görme yetisini kaybettiğini; ancak birlikte kaldığı tutukluların yardımı sayesinde ihtiyaçlarını karşıladığını ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının özel infaz şekilleri nedeniyle, cezasını tek kişilik bir odada çekmek zorunda bırakıldığını ifade etmiştir. Başvuranın avukatı, savcıdan, müvekkilinin, ihtiyaçlarını tek başına karşılayamadığının gösterilmesi amacıyla bir tıp merkezine sevk edilmesine ve tutukluluk

koşullarının, verilecek rapor kapsamında varılan sonuçlar doğrultusunda düzenlenmesine karar vermesini talep etmiştir.

11. Diyarbakır Üniversitesi Hastanesi tarafından 16 Mart 2015 tarihinde bir rapor düzenlenmiştir. Söz konusu rapor kapsamında, başvuranın ihtiyaçlarını karşılamak için üçüncü kişilerin yardımına ihtiyacı olduğu bildirilmiştir.

12. Diyarbakır Gazi Yaşargil Hastanesi tarafından 22 Nisan 2015 tarihinde başka bir rapor verilmiştir. Rapor kapsamında şu sonuçlara varılmıştır:

“[İlginin] ruhsal rahatsızlığı bulunmamaktadır. [Cezasını çekmeye] cezaevinde devam edebilir. Cezasının cezaevi ortamında infazı, hayatı için kesin bir tehlike oluşturmaz. [Durumu] uzun süreli tedavi gerektirmez. [İlgilinin] cezaevi ortamında zaman zaman birinin yardımına ihtiyacı vardır. Cezasının infazının ertelenmesine gerek yoktur. Sağ kol dirsek altı amputasyonu nedeniyle [durumu] sürekli dir (...).”

13. Diyarbakır Ceza İnfaz Hâkimi 6 Ekim 2015 tarihinde başvuranın talebini reddetmiştir. Kararında, savcının söz konusu talep ile ilgili olarak olumsuz görüş bildirdiğini belirtmiş ve söz konusu talebin kabulünün, ilgili hakkında verilen mahkûmiyet kararının değiştirilmesi anlamına geleceğini ve bu durumun usul kurallarına ve yasaya aykırı olduğunu ifade etmiştir.

14. Başvuran tarafından yapılan itiraz, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 25. maddesi uyarınca, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazının ertelenmesine hiçbir surette ara verilemeyeceği gerekçesiyle, Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 26 Ekim 2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Mahkemeye göre, söz konusu hüküm yalnızca, hükümlünün sağlık durumu gerektirdiğinde ve başvuranın tutukluluk koşullarının düzenlenmesi haricinde başkaca bir imkân bulunmaması halinde hastanelerdeki koşullara koyma olanağı sunmaktadır.

15. Başvuran 11 Aralık 2015 tarihinde, tutukluluk koşullarının, engellilik durumu ile bağdaşmadığından şikâyet etmek amacıyla Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunmuştur.

16. Diyarbakır Gazi Yaşargil Hastanesi tarafından 25 Şubat 2016 tarihinde bir rapor düzenlenmiştir. Rapor kapsamında şu sonuçlara varılmıştır:

- “1. Tutuklunun herhangi bir akıl rahatsızlığı yoktur,
2. [Durumu] cezasının infazı için bir engel teşkil etmemektedir.
3. Özgürlükten yoksun bırakma cezasının infazı, hayatı için kesin bir tehlike oluşturmamaktadır.
4. [Durumu] düzenli ilaç tedavisi gerektirmemektedir.
5. [Tutuklu] cezaevi kurumları bünyesinde ihtiyaçlarını tek başına karşılayabilir.
6. Cezasının infazının ertelenmesini gerektiren nitelikte herhangi bir patoloji tespit edilmemiştir.
7. [Durumu] ortopedik açıdan kalıcıdır.”

17. Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından 11 Nisan 2016 tarihinde verilen rapor kapsamında, ilgilinin sağlık durumunun, tek kişilik odaya konulmasına engel teşkil etmediği ve cezanın infazının ertelenmesini gerekli kılmadığı belirtilmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi 18 Mayıs 2016 tarihinde, başvurunun vaktinden sonra yapıldığı gerekçesiyle reddine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi bu karara varırken, başlangıç noktası olarak, 2. Ağır Ceza Mahkemesinin kararının avukata tebliğ edildiği 11 Aralık 2015 tarihini değil, başvurana tebliğ edildiği 4 Kasım 2015 tarihini almıştır.

19. Hükümet, 1 Temmuz 2016 tarihinde, Mahkemeye aşağıdaki bilgileri sunmuştur.

- Başvuran 28 Nisan 2012 tarihinde bu yana cezaevindedir.
- 30 Nisan 2012-21 Mart 2016 tarihleri arasında, ilgili, Diyarbakır Cezaevine alınmış; söz konusu dönemin neredeyse tamamı boyunca, 84 cm

x 113 cm ebatlarında iki pencerenin yanı sıra duş kabini ve tuvaletin bulunduğu, 231 m² yürüyüş avlusuna sahip yaklaşık 20 m² olan bir ortak yaşam ünitesinde kalmıştır. 10 Mart 2016-21 Mart 2016 tarihleri arasında, on bir gün boyunca, duş kabini ve tuvaletin bulunduğu, 64 m² yürüyüş avlusuna sahip yaklaşık 9 m² olan tek kişilik bir odada kalmıştır. Bu cezaevinde kaldığı süre zarfında, ebeveyni, erkek ve kız kardeşleri ile görüş gerçekleştirmiş; avukatı ile görüşme imkânı da bulmuştur;

- 21 Mart 2016-28 Temmuz 2016 tarihleri arasında, başvuran Sincan Cezaevinde (Ankara) kalmıştır. 23 Temmuz 2016-28 Temmuz 2016 tarihleri arasında, beş gün boyunca 90 cm x 120 cm ebatlarında bir pencerenin yanı sıra duş kabini ve tuvaletin bulunduğu, 25 m² yürüyüş avlusuna sahip yaklaşık 8 m² olan tek kişilik bir odada kalmıştır (Davalı Hükümet, başvuranın, bu cezaevinde geçirdiği sürenin kalan kısmı boyunca kaldığı ortak yaşam ünitesindeki tutukluluk koşulları ile ilgili olarak bilgi vermemiştir.); başvuran, bu cezaevinde kaldığı süre boyunca, ebeveyni, erkek ve kız kardeşleri ile dört kez görüş gerçekleştirmiştir.

28 Temmuz 2006 tarihinden bu yana, başvuran halen Bolu Cezaevinde tutuklu bulunmaktadır; iki tutuklu ile paylaştığı ortak yaşam ünitesinde kalmaktadır; bu ünite iki katlı olup, 50 m² dir; duş kabini ve tuvaletin bulunduğu ayrı bir banyo bulunmakla birlikte, haftada üç gün iki saat boyunca sıcak su verilmektedir; ısıtma sürekli olarak çalışan merkezi ısıtma ile sağlanmaktadır; yaşam ünitesinden 50 m² lik yürüyüş avlusuna erişilmektedir; başvuran, bu cezaevinde kaldığından bu yana yakınları ile birçok görüş gerçekleştirmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE ULUSLARARASI HUKUK

20. Tecrit iddiaları ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının indirim yapılamaz niteliği ile ilgili olarak, ilgili iç hukuk kuralları ve uygulaması *Öcalan/Türkiye (No. 2)* (No.24069/03, 197/04, 6201/06 ve 10464/07, §§

62-71, 18 Mart 2014) ve *Karsu ve diğerleri /Türkiye* (No. 34971/05, 34974/05 ve 1057/06, §§ 24-42, 27 Mart 2018) kararlarında açıklanmaktadır.

21. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Cezaevinde Tıbbi Bakımın Ahlaki ve Kurumsal Yönleri İle İlgili R 98 (7) Sayılı Tavsiye Kararının somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“III. Belirli Mutat Problemlerin Yönetimine İlişkin Olarak Cezaevi Tıbbi Bakım Organizasyonu

(...) C. Devamlı surette hapsedilmeyecek kişiler: Ağır fiziksel sakatlık, kocama, kısa vadeli ölümcül hastalık teşhisi

50. Ağır fiziksel sakatlıkla malul mahkûmlar ve kocamış mahkûmlar mümkün olduğunca normal bir hayat sürmelidirler ve cezaevinde kalan diğer kişilerden mümkün olduğunca uzaklaştırılmamalıdır. Tekerlekli sandalye kullanmak zorunda olan veya diğer şekilde engeli olan kişilerin, cezaevi dışında olanlarda olduğu gibi, cezaevi içinde de hareket edebilmelerini kolaylaştırmak için gerekli yapısal değişiklikler gerçekleştirilmelidir.

51. Sağlık durumlarına göre yakın gelecekte ölümcül sonuçla karşılaşabilecek hastaların dışarıdaki bir tedavi merkezine nakledilmesine ilişkin uygun zamanın belirlenmesine yönelik karar tıbbi gereklere uygun olarak alınmalıdır. Bu kişiler ceza infaz kurumundan ayrılmayı beklerken, hastalıklarının son evreleri boyunca sağlık ünitelerinde en üst düzeyde tedavi imkânlarından yararlandırılmalıdır. Böylesi durumlarda, [bu kişilerin] geçici sürelerle ceza infaz kurumu dışında tedavilerinin yapılması için gerekli tedbirler alınmalıdır. [Ayrıca] sağlık nedenleriyle bir aften veya erken tahliye imkânlarından yararlanma koşulları da incelenmelidir.”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

22. Başvuran, 5275 sayılı Kanun’un konuyla ilgili hükümleri uyarınca, müebbet hapis cezasının infaz rejimine göre, tek kişilik odaya konulmasının, engellilik durumu göz önüne alındığında insanlık dışı bir

muamele teşkil ettiğini ileri sürmektedir. Başvuran ayrıca, hayatının geri kalanında özgürlükten yoksun bırakma cezasının infazının Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmektedir.

23. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesine dayanarak, engellilik durumu ile ilgili şikâyetinin esası hakkında inceleme yapılmamasını eleştirmektedir. Başvurana göre, talebi mahkemeler tarafından yanlış şekilde yorumlanmış; zira bu bir tahliye talebi olarak değerlendirilmiş ve Anayasa Mahkemesi, başvurusunun usulsüz şekilde kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

24. Mahkeme, bir şikâyetin, olgusal iddialar ve hukuki argümanlar olmak üzere iki unsur içerdiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, *jura novit curia* (hâkim hukuku kendiliğinden uygular) ilkesi uyarınca, Sözleşme ve Protokolleri gereğince başvuranlar tarafından ileri sürülen hukuki gerekçelerle sınırlı olmadığını ve bir şikâyeti, başvuranlar tarafından ileri sürülenler dışındaki Sözleşme maddeleri ya da hükümleri kapsamında inceleyerek, bu şikâyete konu edilen olaylara ilişkin yapılacak hukuki nitelendirme hususunda karar verebilmektedir (*Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], No. 37685/10 ve 22768/12, § 126, 20 Mart 2018). Somut olayda, Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin Sözleşme'nin yalnızca 3. maddesi açısından incelenmesinin uygun olduğu kanaatine varmaktadır. Söz konusu madde aşağıdaki şekildedir:

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

A. Yargılama İle İlgili Olarak

25. Hükümet, İç Tüzük'ün 47. maddesi uyarınca, temsilcinin, başvuran tarafından gereğince görevlendirilmediği gerekçesiyle, Mahkemeyi, başvuruyu kayıttan düşürmeye davet etmektedir.

26. Mahkeme, temsilcinin, başvuran tarafından 2012 tarihli resmi belge ile görevlendirildiğini ve başvuru formunun ilgili kısmının her iki kişi

tarafından da imzalandığını gözlemlemektedir. Dolayısıyla, bu iddianın reddedilmesi uygundur.

B. Kabul Edilebilirlik Hakkında

27. Hükümet, tek kişilik odada kaldığı on altı gün dışında hiçbir zaman böyle bir odada tutulmamış olduğu gerekçesiyle başvuranın mağdur sıfatının bulunmadığını ileri sürmektedir. Hükümet, başvurunun her halükarda açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatindedir. Hükümet, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının indirim yapılamaz niteliğine ilişkin şikâyetle ilgili Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru yolunun tüketilmemesi bağlamında bir itiraz ileri sürmemektedir (bk. *a contrario* (aksi yönde bir karar için), *Tekin ve Baysal /Türkiye* (kk.), §§ 14, 17 ve 27-28, 4 Aralık 2018).

28. Mahkeme, başvuranın, Hükümetin, tek kişilik odada tutulmasının on altı gün ile sınırlı olduğu yönündeki iddiası hakkında görüş bildirmediğini tespit etmektedir. Bu nedenle, Mahkeme, ilgilinin bu on altı gün boyunca ki tutukluluk koşullarının, Sözleşme'nin 3. maddesinin kriterleri ile bağdaşp bağdaşmadığını incelemelidir. Bu nedenle, Hükümetin itirazının reddedilmesi uygundur.

29. Öte yandan, başvurunun Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit etmekte ve başka herhangi bir kabul edilemezlik engeli bulunmayan işbu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

C. Esas Hakkında

1. Başvuranın Tutukluluk Koşulları Hakkında

30. Başvuran, engellilik durumu göz önüne alındığında, tek kişilik odada tutulmasının insanlık dışı bir muamele anlamına geldiğini iddia etmektedir.

31. Hükümet, bu iddiaya itiraz etmektedir. Hükümet, mahkûmiyetin niteliği ve bunun infaz şekillerine rağmen, başvuranın tek başına tutulduğu

on altı gün haricinde hiçbir zaman tek kişilik odaya konulmadığını (yukarıda 19. paragraf) ve hâlihazırda, cezasını iki tutuklu ile paylaştığını ortak yaşam ünitesinde çekmeye devam ettiğini ifade etmektedir.

32. Mahkeme ilk olarak, başvuranın kısıtlı hareket kabiliyetine sahip kişiler için düzenleme olmayışından ve kalifiye bir personel tarafından yardım almamaktan açıkça şikâyet etmediğini kaydetmektedir. İlgili, günlük hayatta yalnız olduğu zamanlarda baş etmek zorunda kaldığı güçlüklerin ya da gerçekleştiremediği hareketlerin neler olduğunu da belirtmemiştir. şikâyetinde, tek kişilik odada tutulmasının engellilik durumu ile bağdaşmadığından yakınmakla yetinmiştir: Ortak yaşam ünitesinde tutulmasının engellilik durumu ile bağdaşmadığından şikâyet etmemektedir.

33. Mahkeme somut olayda, başvuranın halen tutuklu bulunduğu Bolu Cezaevine gönderilmeden önce sırasıyla Diyarbakır ve Sincan Cezaevlerine konulduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme, ilgilinin Diyarbakır Cezaevinde bulunduğu sırada, 10 ila 21 Mart 2016 tarihleri arasında on bir gün boyunca; Sincan Cezaevinde bulunduğu sırada ise 23 ila 28 Temmuz 2016 tarihleri arasında beş gün boyunca tek kişilik odada tutulduğunu tespit etmektedir.

34. Mahkeme ayrıca, başvuranın bu hususla ilgili olarak iddia ettiğinin aksine, ilgilinin, bu sürenin geri kalanında, önceki iki cezaevinde de ortak yaşam ünitesinde tutulduğunu ve hâlihazırda, Bolu’da iki tutuklu ile birlikte bir yaşam ünitesini paylaştığını da saptamaktadır.

35. Bu durumda, Mahkeme, Diyarbakır Gazi Yaşargil Devlet Hastanesi tarafından 25 şubat 2016 tarihinde, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından 11 Nisan 2016 tarihinde verilen tıbbi raporlar kapsamında, ilgilinin cezaevi ortamında tek başına yaşayabileceğinin ve sağlık durumunun, tek kişilik odaya konulmasına engel teşkil etmeyeceğinin belirtildiğini de tespit etmektedir (yukarıda 16 ve 17. paragraflar). Ayrıca, başvuranın yukarıda belirtilen raporların ilkinin verildiği tarihten sonra tek kişilik odada tutulduğunu (yukarıda 16. paragraf) ve ilgilinin tek başına tutulduğu toplamda on altı günlük sürecin nispeten kısa olduğunu

gözlemlemektedir. Mahkeme öte yandan, başvuranın kelimenin tam anlamıyla tecritten veya fiili tutukluluk koşullarını ağırlaştıracak bağlantılı diğer unsurlardan yakınmadığını kaydetmektedir (*Bora/Türkiye* ile karşılaştırınız (kk.), No. 30647/17, 28 Kasım 2017). Aksine, başvuran, bulunduğu somut durumla ilgili olarak, bilhassa, kaldığı yaşam ünitelerinin durumu ile bunların engellilik durumu ya da otonomi kaybıyla uyumlu olup olmadığının yanı sıra temel işlerini yaparken (tuvalet, giyinme, vb.) ya da günlük faaliyetleri (hücrenin bakımı, binada dolaşma, vb.) sırasında veyahut sağlık birimine erişimde karşılaştığı zorluklar hususunda herhangi bir açıklama yapmamıştır.

36. Yukarıda belirtilen hususları göz önünde bulundurarak, Mahkeme, başvurana toplam on altı gün boyunca uygulanan tutukluluk koşullarının, Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında insanlık dışı bir muamele teşkil etmesi için gereken asgari ağırlık eşiğine ulaşmadıkları sonucuna varmaktadır. Dolayısıyla, bu hüküm ihlal edilmemiştir.

37. Bu koşullarda, Mahkeme aynı zamanda, başvuranın, şikâyetinin yetersiz veya hatalı incelendiği ile ilgili şikâyetinin dayanaktan yoksun olduğunu değerlendirmekte; zira uygulamada, ilgili tek kişilik odada yalnızca on altı gün tutulmuş olup, Mahkeme, bu süreden dolayı Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edilmediği tespitinde bulunmaktadır.

2. Başvuranın Çarptırıldığı Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası Hakkında

38. Başvuran, şartlı tahliye imkânı bulunmaksızın müebbet hapis cezasına mahkûm edilmesinin, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline neden olduğunu ileri sürmektedir. Başvuran, *Öcalan/Türkiye (n° 2)* (No. 24069/03, 197/04, 6201/06 ve 10464/07, §§ 62-71, 18 Mart 2014), *Vinter ve diğerleri/Birleşik Krallık*, ([BD], No. 66069/09 ve diğer 2, AİHM 2013 (özetler)), ve *Harachiev ve Tolumov/Bulgaristan*, (No. 15018/11 ve 61199/12, AİHM 2014 (özetler)) kararlarına atıfta bulunmaktadır.

39. Hükümet bu iddiaya karşı çıkmakta ve Anayasa'nın 104. maddesinde, Cumhurbaşkanlığı affının sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile verilebileceğinin öngörüldüğünü belirtmektedir.

40. Mahkeme daha önce, indirim yapılamaz müebbet hapis cezasının, Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı olduğunu ifade ettiğini hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Vinter ve diğerleri* kararı, §§ 107-131, yukarıda anılan *Harakchiev ve Tolumov* kararı, §§ 247-268, *Murray/Hollanda* [BD], No.10511/10, §§ 99-104, 26 Nisan 2016 ve *Matiošaitis ve diğerleri/Litvanya*, No. 22662/13 ve diğer 7, §§ 156-183, 23 Mayıs 2017; benzer bir bağlam için bk. müebbet hapis cezasının kırk yılsonunda kendiliğinden yeniden inceleme konusu olduğu *T.P. ve A.T/Macaristan* davası (ihlal), No. 37871/14 ve 73986/14, 4 Kasım 2016; bk. aynı zamanda *Hutchinson/Birleşik Krallık* [BD], No. 57592/08, §§ 37-73, 17 Ocak 2017).

41. Hükümet tarafından belirtilen Cumhurbaşkanlığı affı meselesi ile ilgili olarak, Mahkeme daha önce, insani sebeplerle tahliyenin cezalandırmaya ilişkin birtakım meşru gerekçelerle "tahliye imkânı" ile uyuşmadığı kanaatine vardığını hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Vinter ve diğerleri* kararı, § 129, yukarıda anılan *Öcalan (n° 2)* kararı, § 203 ve *László Magyar/Macaristan*, No. 73593/10, §§ 55-58, 20 Mayıs 2014). Mahkeme, mevcut davada, bu içtihadını değiştirmek için herhangi bir sebep görmemektedir.

42. Türk hukukunda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının Sözleşme'nin 3. maddesi ile bağdaşp bağdaşmadığının tespit edilmesi meselesi ile ilgili olarak, Mahkeme, *Öcalan (n° 2)* (yukarıda anılan, §§ 193-207), *Kaytan/Türkiye* (No. 27422/05, §§ 63-68, 15 Eylül 2015) ve *Gurban /Türkiye* (No. 4947/04, §§ 30-35, 15 Aralık 2015) kararlarına atıfta bulunmakta ve somut olayda, şikayeti çok önce incelemeyi gerektiren herhangi bir unsur ya da iddia tespit etmemiş olması nedeniyle, aynı gerekçelerle Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmaktadır (verildikten yirmi altı yıl sonra yeniden incelenebilir olan

başvuranın müebbet hapis cezasına mahkumiyet kararının Sözleşme'ye uygun olarak değerlendirildiği *Bodein/Fransa*, No. 40014/10, §§ 53-62, 13 Kasım 2014, davası ve yukarıda anılan *Hutchinson* kararı, §§ 37-73, ile karşılaştırınız).

43. Bununla birlikte Mahkeme, bu ihlal tespitinin başvurana yakın bir tahliye imkânı tanıdığı şeklinde anlaşılmaması gerektiğinin altını çizmektedir. Ulusal makamlara düşen, kabul edilecek yasal düzenlemeler çerçevesinde ve Mahkeme tarafından yukarıda anılan *Vinter ve diğerleri* kararının 111-113. paragraflarında açıklanan kurallara uygun olarak, belli bir asgari sürenin geçmesinden sonra başvuranın [cezaevinde] tutulmaya devam etmesinin gerek cezalandırmaya ve caydırıcılığa ilişkin zorunluluklar bakımından şartların tam olarak karşılanmamış olması, gerekse ilgilinin [cezaevinde] tutulmaya devam etmesinin tehlikelilik sebebiyle olması gerekçeleri ile halen açıklanıp açıklanamayacağını denetlemektir (yukarıda anılan *Öcalan* (n° 2) kararı, § 207).

II. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

44. Sözleşme’nin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Eğer Mahkeme, işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

45. Başvuran, maruz kaldığını ifade ettiği manevi zarar bağlamında 200.000 Türk lirası (TRY) talep etmektedir.

46. Hükümet, bu talebi kabul etmemektedir.

47. Mahkeme, yukarıda 43. paragrafta yer alan açıklamaları göz önünde bulundurarak, başvuranın uğramış olabileceği her türlü zararın, şartlı tahliye imkânı olmaksızın ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmesi sebebiyle hüküm altına aldığı Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlali kararı ile

yeterince telafi edilmiş olduğu kanaatindedir (yukarıda anılan *Vinter* kararı, § 136).

B. Masraf ve Giderler

48. Başvuran aynı zamanda, ulusal mahkemeler ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde yapmış olduğu masraf ve giderler için 21.400 Türk lirası (yaklaşık 3.900 avro (EUR) talep etmektedir. Başvuran, avukatı tarafından imzalanan ve yapılan çalışmanın niteliğini ve süresini gösteren bir makbuz sunmaktadır.

49. Hükümet bu talebin aşırı olduğunu değerlendirmektedir.

50. Mahkemenin İçtihadına göre, bir başvurana, masraf ve giderlerin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul niteliğini ispatlamak kaydıyla bu masraflar iade edilebilmektedir. Mahkeme, somut olayda kendisine sunulmuş olan belgeleri göz önünde bulundurarak, başvurana 1.500 avro ödenmesinin makul olduğu kanaatine varmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Başvuranın tutukluluk koşulları ile ilgili olarak, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edilmediğine;
3. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının indirim yapılamaz niteliği bağlamındaki şikâyet hakkında Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine;
4. Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal tespitinin, başvuranın maruz kaldığı manevi zarar için tek başına yeterli bir adil tazmin sağladığına;

5.

a) Davalı Devlet tarafından başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, başvuran tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere, masraf ve giderler için 1.500 avro (bin beş yüz avro) ödenmesine;

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak ödemenin yapıldığı tarihe kadar, bu miktarlara Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

6. Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş; Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca, 12 Şubat 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Robert Spano
Başkan